

78/42

Göteborgs Museum
Arkeologiska avdelningen

Askums sockens fornminnen n:r

Skelettfynd.

Bohuslän.
Sotenäs h:d.
Askums s:n.
Malmön.
Myren.

Inventarier 47394, 47394a-e.

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport
Nr 1942:4

Göteborg den 5.8. 1947.

Herr Leg. läk.

Dr Åke Nordén,

B o h u s - M a l m ö n .

Av amanuensen Henrici vid Naturhistoriska museet i Göteborg per telefon i dag underrättad om Edert intresse för ett på Malmön för en del år sedan gjort benfynd får undertecknad angående getsamma härmed meddela följande.

Vid mitten av nov. 1942 påträffades under utdikningsarbeten på en (tidigare odlad) mosse vid gården Myren på Malmön ett människokranium (utan underkäke) samt ett par andra ben. Arbetsledaren, schaktmästare G. Hedlund, underrättade Göteborgs museums arkeologiska avdelning och en besiktning på fyndplatsen företogs av mig den 19 nov. Härvid påträffades ytterligare ett par ben, så att dessa allt som allt kom att utgöras av: skalle (utan underkäke) vänster och höger höftben, vänster och höger lårben, vänster skenben samt en halskota. Samtliga skelettdelar tillhöra sannolikt en och samma individ (en fullvuxen man), men fyndomständigheterna talade icke utan vidare härför. Skallen hade så t.ex. funnits 6 m söder om de andra benen. Benen lågo emellertid helt nära mossens pasströskel, där strömdraget - innan torvavsättningen begynt - naturligtvis varit kraftigast. Rimligt är därför, att vattnet kunnat flytta om skelettdelarna sedan de skelettet omgivande mjukdelarna upplösts.

Lagerföljden i mossen (på fyndplatsen) var följande, uppifrån: ¹⁾ 25 cm mylla och lös torv, ²⁾ 23 cm hård torv, ³⁾ skalgrus. De in situ funna benen lågo i lager 2, helt nära kontakten mot lager 3.

Pollenprov tagna från kraniet och ena lårbenet ha undersökts av fil. dr P.-O. Atlestam, som med reservation för ev. nya resultat vid en mera ingående undersökning, daterat människoskelettets inbäddning till övergången mellan brons- och järnålder, dvs. till tiden omkr. 500 år före Kr. f. Senare har dr Atlestam insamlat pollenprov på fyndplatsen, men betr. de resultat han kommit till, är ingenting bekant.

Med utmärkt högaktning

Skelettfynd på Myren, Bohus-Malmön.

Per telefon den 18 nov. 1942 underrättade schaktmästare Hedlund i Brodalen Göteborgs museums ark avd., att hans arbetare under utdikning av en torvmosse på Malmön (Askums sn, Bhl) påträffat ett människokranium och ett par andra ben. Skallen hade funnits den 16 nov., men fyndet hade inte genast kommit till hr Hedlunds kännedom. Skallen, som varit väl bibehållen, men saknat underkäke, hade polisen på orten, hr Oskar Persson, tagit hand om och efter rentvättning (!) vidarebefordrat till landsfiskal Wilholm i Gravarne. Två dagar senare, dvs. samma dag hr Hedlund ringde museet, hade några meter från fyndplatsen för kraniet påträffats några ben, ett långt och ett annat, som såg ut som ett skulderblad. Samtliga skelettdelar hade legat i torvlager c:a 2 fot djupt under markytan.

Undertecknad fick i uppdrag att besiktiga fyndlokalen och till museet föra de gjorda fynden. Besöket på Malmön ägde rum följande dag, den 19 nov.

Fyndplatsen är belägen ungefär mitt på ön (som i sin helhet äges av granitaktiebolaget Kullgrens änka) c:a 1 km SV om kapellet och strax V om åbyggnaderna för den södra av de två Myren benämnda gårdarna. Se karta.

Som redan gårdsnamnet ger klart besked om, har här varit en myr, en mosse. Av denna återstår dock nu ingenting, i varje fall inte synligt. Den är uppodlad. Endast partiet längst i söder, stycket V om gården - där fyndet gjordes - är ängsmark. Men hr Hedlund upplyste, att han av folket på gården hört, att för omkr. 30 år sedan även denna mark varit åker. Marken hade emellertid senare sjunkit, c:a 1 m, så att en del förut ej synliga bergsknaltar gått i dagen, varigenom marken ur odlingssynpunkt blev mindre tjänlig.

Denna igenväxta, uppodlade mosse, på ekonomiska kartan kallad St. Myr, dräneras genom ett stort öppet dike. Som detta visat sig otillräckligt har i år igångsatts det omfattande utdikningsarbete, som ledde till benfynden (jfr foto 1-2).

Utdikningen påbörjades i mossens södra del, vid dess avlopp, eller rättare sagt dess avsnörningspunkt, pasströskel. Här gå bergen från mossens västra och östra sida ihop och genom en liten klyfta (foto 2) rinner vattnet till en vik av havet, Kvarnvik, som ligger 300 m SV om mossens passpunkt. Denna torde enl. hr Hedlund inte ligga mer än c:a 5 m över havet.

Genom ängsmarken i mossens södra del har det förutvarande diket breddats åt öster och fördjupats, så att det nu har en bredd av 6-8 m och ett djup av c:a 2 m. Sedan kanalen var färdiggrävd och man höll på med att avjämna slänterna, påträffades i östra väggen så skelettdelarna, först kraniet och senare, 6 m N om kraniet, ett par andra ben.

Platsen för skallen utpekades för mig (vid 1 å foto 1-2), men några närmare fyndupplysningar stod inte att få; "skallen hade trillat fram". Beträffande de andra benen var det bättre ställt. De hade påträffats dagen innan och hade lagts tillbaka så noga som möjligt i det läge de funnits (vid 2 å foto 1-2). Dessa ben utgjordes av vänster skenben och höger höftben av människa. Skenbenet hade legat S om höftbenet och ungefär i N-S (se planskiss). - Lagerföljden uppmättes här till (se profilteckning):

25 cm mylla och lös torv

23 cm hård torv

skalgrus därunder.

Benen hade legat i den hårda torven.

För att om möjligt hitta något ben in situ i torven grävde jag i slänten runt den plats där skallen legat men påträffade ingenting. Ett jordprov omfattande den hårda torven togs här.

(foto 3-4)

Vid den nordligare fyndplatsen, i väggen innanför den plats där sken- och höftbensfynden gjorts, stötte jag vid grävning däremot genast på ett långt ben. Det låg inbäddat horisontalt i den hårda torven, i detta skikts nedre del, 5 cm upp i detta till underkanten på benet räknat (se profil). Direkt ovanför benet, som senare visat sig vara vänster lårben, var torven de närmaste centimeterna inte lika hård som för övrigt i skiktet.¹⁾ (Genom inverkan från de mjukdelar, som nu är upplösta, men tidigare naturligtvis en gång funnits runt skelättet?). Det funna benet låg i N-S, med nedre delen, knäleden, i S. Norr om detta påträffades ett annat ben, vänster höftben. C:a 25 cm SV om lårbenet låg ett annat, långt ben. Det var skadat i båda ändarna. Det låg också i N-S och parallellt med, men ej mitt för, det andra benet. Det skadade benet har visat sig vara ett höger lårben. 15-20 cm NV om det vänstra höftbenet påträffades en halskota.

1) Prov av torven ovanför benet medtogs för pollenanalyt. undersökn.

Grävningen fortsattes ej längre, eftersom ändamålet med den preliminära undersökningen kunde anses uppfyllt. De uppkomna groparna i slänten fylldes igen.

Det står klart, att skelettdelarna lågo kringspridda. Kraniet låg 6 m S om de övriga benen, och en halskota hade funnits strax intill ett lårben. Nu kan det naturligtvis tänkas, att skallen inte hör ihop med de övriga benen. Troligen gör den dock det. Samtliga skelettdelar äro påträffade strax ovanför mossens avlopp. Där har naturligtvis det kraftigaste strömdraget varit. Ganska rimligt bör det därför vara, att vattnet kunnat flytta om en del skelettdelar, sedan de skellet omgivande och hophållande mjukdelarna upplöstes.

Men även om skelettdelarna lågo kringspridda, så voro de dock ej ^{mer}omplacerade, än att man med ganska stor säkerhet kan yttra sig om hur den döde ursprungligen legat. Så vitt jag kan finna, bör han ha legat i ryggläge i nord-sydlig riktning med huvudet mot norr.

Göteborg i dec. 1942

Åke Fredsjö

BOHUSLÄN

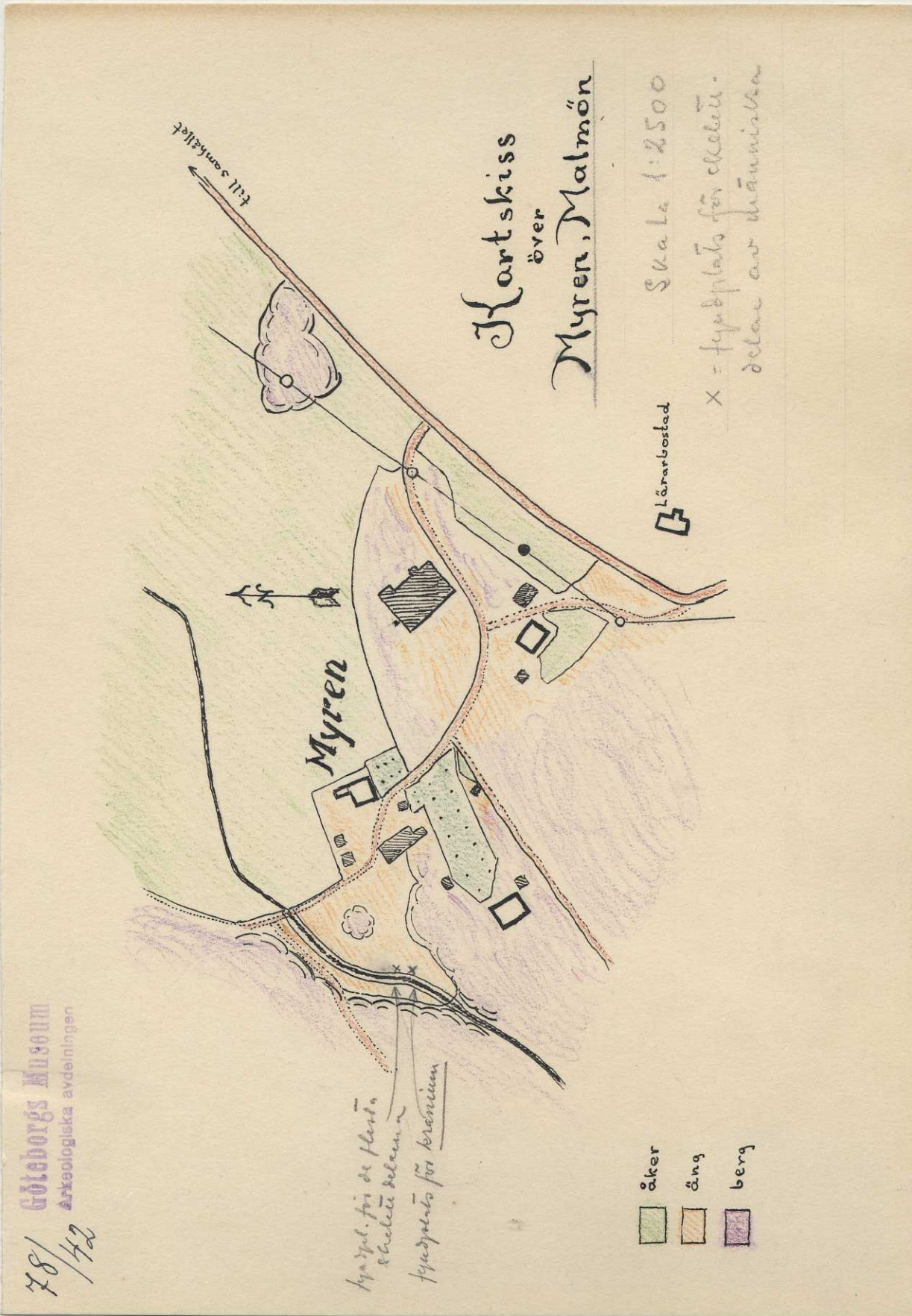
Sotenäs hd

Askum sn

Malmö

Myren

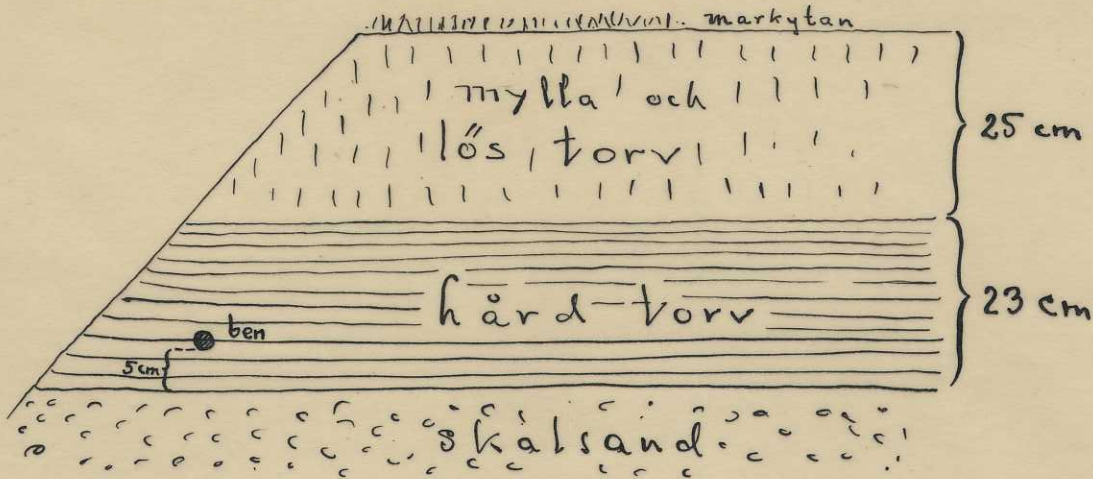
Skelettfynd
inv nr 47394 a-e

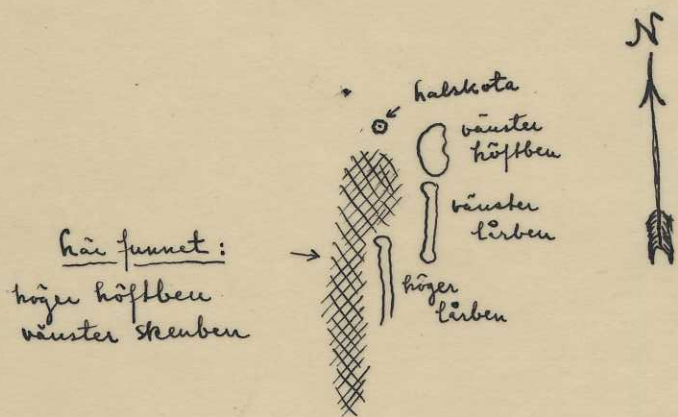
Skelettfynd på Malmön

Preliminärt undersökt den 19 nov. 1942 av Å. Fredsjö.

Profil genom slänten vid fyndplatsen.

Skiss utvisande skelettdelarnas läge.

Bohuslän.

Skelettfynd.

Sotenäs h:d.

Askums s:n.

Malmön.

Myren.

Foto 1. Efter plåt n:r a 1360. **B4305**
Fyndplatsen från NV.
Vid 1 påträffades kraniet, vid 2
gjordes de övriga fynden.

Foto 2. Efter plåt n:r a 1361. **B4306**
Fyndplatsen från SV.
I följgrunden synes det pass, var-
igenom mossen haft sitt avlopp.

A. Fredsjö foto 19.11. 1942.

Bohuslän.

Skelettfynd.

Sotenäs h:d.

Askums s:n.

Malmön.

Myren.

Foto 3. Efter plåt n:r a 1362. **B4307**
Fyndplats 2. (Den svarta gropen i slätten). I bakgrunden gården Myren. Från V.

Foto 4. Efter plåt n:r a 1363. **B4308**
Som föregående. Från V.

Å. Fredsjö foto 19. 11. 1942.

Bohuslän.

Skelettfynd.

Sotenäs h:d.

Askums s:n.

Malmön.

Myren.

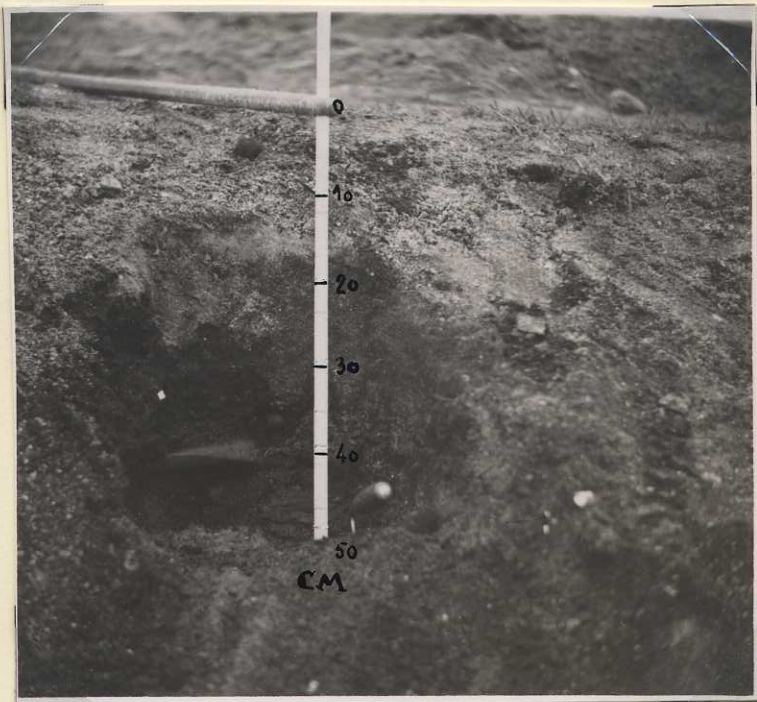

Foto 5. Efter plåt n:r A 1364. **B4309**
Till vänster om strecket 40 cm
på metermättet synes ett lårben
horisontalt inbäddat i den
hårda forven. Fr. V.

A. Fredsjö foto den 19. 11. 1942.

BOHUSLÄN

Sotenäs hd

Askum sn

Malmön

Myren

skelettfynd
inv nr 47394

Ett antropologiskt fynd av mindre vanligt slag har under året inkommit. Vid utdikning av en mosse på Malmön i november månad påträffades ett väl bibehållet kranium (utan underkäk) jämte några andra skelettdelar. Benen lägo spridda, vilket tyder på att det ej rör sig om en grav. Fil. d:r P. O. Atlestam, som besökte platsen för att genom pollenanalys söka bestämma skelettets ålder, fann också att personen måste ha fallit i vattnet och drunknat, vilket, enligt det preliminära resultat Atlestam kommit till, troligen skett vid övergången mellan brons- och järnåldern. Fyndet har desto större betydelse, som likbränning då var rådande i Norden, varför man ej har utsikt till att finna skelett i gravar från denna tid.

Ur GAM:s årsberättelse för 1942
GÖTEBORGS MUSEI ÅRSTRYCK 1943, sid 62

OBS! Kraniet inv nr GAM 47394 a, som förvaras i separat låda i förhållande till övriga skelettdelar i GAM:s massmagasin, SAKNAS vid kontroll i magasinet 1986.

Skelettdelarna förvaras nu i låda 67 i massmagasinet. JE.S 88.05.02